

KOPI

22. juli-kommisjonen

Begrenset

BEGRENSET

BEGRENSET

iht sikkerhetsloven §11 og §12
jf offentliggjøva §13

INTERVJUREFERAT

22.07.2012
T.B.

Tid	Fredag 8. juni kl. 13.00-16.00
Sted	Kommisjonens lokaler
Intervju av	Justisminister Grete Faremo
Intervjuere	Fra 22. juli kommisjonen: Alexandra Bech Gjerv (leder), Karin Straume, Janne Paulsen, Einar Enger, Torgeir Hagen, Guri Hjeltnes, Hanne Bech Hansen, Ragnar Auglend, Stefan Gerkman, Laila Bokhari Fra sekretariatet: Bjørn Otto Sverdrup, Ida Skirstad, Pollen, Åsne Julsrud, Olav Njølstad, Kristin Rande
Andre til stede	Hege Gabrielsen, PwC (sikring/dokumentasjon av intervjuet)

Formelle forhold:

Faremo var i forkant av intervjuet gitt skriftlig underretning om bakgrunnen for at kommisjonen ønsker hennes forklaring, og de rettslige og praktiske rammer for intervjuet.

Faremo ble gjort kjent med muligheten til å la seg bistå av en rådgiver, tillitsmann eller annen person

Faremo er videre gjort kjent med plikten arbeidsgiver har pålagt henne om å forklare seg for kommisjonen, og at det er forbundet med straffeansvar å forklare seg bevisst uriktig.

Faremo ble gjort kjent med innholdet i selvinkrimineringsvernet ved at vedlagte notat ble lest opp, og at dette vernet, etter kommisjonens syn, i utgangspunktet ikke kommer til anvendelse ved denne forklaringen.

Faremo ble videre gjort kjent med at det ble tatt lydopptak, som ville bli lagret, og at det ville bli utarbeidet referat for signering som også ville bli lagret.

Faremo ble også gjort kjent med at referatet vil kunne bli gjort tilgjengelig for andre enn kommisjonen, for eksempel dersom hensynet til sakens opplysning, ivaretagelse av partsrettigheter eller oppfyllelse av lovpålagte krav gjør dette nødvendig. Faremo ble også gjort kjent med at kommisjonen er bundet av offentliglovas regler om innsyn i dokumenter. Faremo ble også gjort kjent med at opplysninger fra referatet ville kunne bli brukt i kommisjonens rapport.

Grete Faremo

Faremo ble gjort kjent med sine rettigheter til å kreve innsyn etter pol § 18 og retting etter pol §§ 27 og 28.

Faremo samtykket i å la seg intervju på ovennevnte forutsetninger.

Egen bakgrunn

Faremo er jurist fra 1978. Hun har lang fartstid fra byråkratiet, blant annet fra Finansdepartementet og Norad. Fra 1986 til 1989 jobbet hun i Aker Eiendom med Aker Brygge-prosjektet, herunder en periode som teatersjef. I 1990 begynte Faremo som styresekretær i Norsk Arbeiderpresse. Fra 1990-1992 var Faremo bistandsminister, Hun var justisminister fra 1992-96, og olje- og energiminister i en kort periode i 1996. Hun ble valgt inn på Stortinget i perioden 1993-1997, men tok ikke gjenvalg i påfølgende periode. I perioden 1997-2003 var Faremo i konsernledelsen i Storebrand, deretter Microsoft med ansvar for Legal and Corporate Affairs i perioden 2003 til 2008. Hun hadde egen praksis som rådgiver i 2009. Faremo var forsvarsminister fra 2009, frem til hun tiltrådte som justisminister 11.11.2011.

Nåværende stilling

På spørsmål om sine hovedprioriteringer som justisminister, svarer Faremo at stikkordet er trygghet: å forebygge kriminalitet, sikre effektiv etterforskning og i rettsforfølgning. Hun forholder seg til den uavhengige rollen som Riksadvokaten har, og har et lovregulert forhold til domstolsadministrasjonen, gitt domstolenes uavhengighet, men har en ressursdialog med domstolene for å sikre at deres rolle kan fylles.

Terrortrusselen mot Norge og samfunnets beredskap

Kommisjonen spør om hvordan Faremo selv har opplevd at terrortrusselen mot Norge har utviklet seg de siste 10-15 årene, og om det er spesielle hendelser som vært med på å forme hennes syn på terrortrusselen.

Faremo sier at, slik hun ser det i ettertid, var ansvaret for PST i hennes forrige periode som justisminister preget av brå bølgebevegelser, som følge av skiftende realiteter eller med et politisk fortegn. Hun overtok ansvaret kort etter at Gjestebys hadde håndtert en krevende pass-sak knyttet til palestinske, noe som medførte at både sjef PST og nestleder måtte gå. Slik Faremo husker det, var trusselbildet på den tiden preget av høyreekstremisme. Selv om Osloavtalen fikk økt oppmerksomhet i regjeringen var perspektivet for justisministeren, med ansvar for PST og trusselbildet innenriks, veldig nasjonalt.

Faremo viser til at hun la frem en stortingsmelding om PST våren 1993. I etterkant ser hun at tidspunktet for fremleggelse, rett før valget, var politisk lite velvalgt. Meldingen utløste mye diskusjon rundt PST, noe Faremo som ny justisminister var ganske uforberedt på. Diskusjonen i mindretallsregjeringen om politiet og de hemmelige tjenestene var potensielle politiske konfliktsaker. Hun gikk på flere overraskelser med hensyn til hva som ble politisk krevende saker, herunder Ramby/Setsaas-saken og streikerett for politiet. Hun oppfattet at tilliten til regjeringens håndtering av PST hadde tunge politiske overtoner.

bm

Grete Faremo, 080612

GA
HG

B

I tillegg peker Faremo på å avdekke hva Stasi hadde drevet med i Norge, utløste en stor og for henne uventet diskusjon om politisk overvåkning i Norge, tilbake til 50-60 tallet. Hun betegner det som en historisk, politisk kontrovers, som hun plutselig befant seg midt i. Hun tilføyer at et annet spørsmål, som hun i ettertid ikke har gjort en analyse av, er hvor relevant dette egentlig var for det reelle trusselbildet for Norge på den tiden. Disse hendelsene ble styrende for Faremos perspektiv på arbeidet med PST. Faremo sier at hun oppfattet Lund-kommisjonens redegjørelse som grundig og god, og at hun etter fremleggelsen «pustet lettet ut», ettersom det ikke var funnet noe å anmerke fra Faremos periode som justisminister.

Som et etterspill fra denne saken kom den særskilte rapporten fra det da nyetablerte kontrollutvalget i Stortinget, den såkalte «Furresaken». Denne saken, sammen med pass-saken og Lundkommisjonen, er det Faremo tenker på når det gjelder «trusselbildet» i sin forrige periode som justisminister. Hun tenker at den største forskjellen fra da til nå er hvor liten verden er blitt, hvor bredt man må tenke og hvordan trusler mot norske interesser ute virker inn på hvordan vi må tenke hjemme.

Kommisjonen ber Faremo utdype hvordan hun, mer spesifikt, ser på utviklingen av terrortrusselen. Faremo sier at hennes periode som forsvarsminister, der Norge deltok i en så skarp operasjon som ISAF, ga nye perspektiver på dette spørsmålet. Truslene mot norske interesser var konkret fra første dag. For Faremo var det å vite at hun hadde en velfungerende E-tjeneste, som i forkant visste mest mulig om situasjonen for norske styrker ute, helt avgjørende for «nattesøvnen». Samspillet mellom E-tjenesten og Forsvaret lærte henne mye om hvordan man må tenke når det gjelder trusselforebygging.

Kommisjonen viser til at Faremo, som forsvarsminister, var fast medlem i RSU og spør om hun der var involvert i diskusjoner rundt innenriks trusselsituasjoner. Faremo bekrefter at hun som fast RSU medlem deltok i slike diskusjoner. For Faremo er det vesentlige hennes konstitusjonelle ansvar, hva hun står ansvarlig for overfor Stortinget, og at de ordninger hun trenger for å jobbe godt sammen med andre er på plass. Hun anser at RSU er et utvalg for gjensidig informasjon. Hun har ikke sett på RSU som et forum for å anvise tiltak, snarere at RSU gir en godkjenning av hennes anbefalte tiltak på eget saksområde, og tilsvarende for andre medlemmer.

Kommisjonen viser til at Faremo beskrev et mer globalisert trusselbilde, og spør i den forbindelse om kalibrering og syn på trusselbildet var noe som ble diskutert i RSU. Faremo sier at hun i lys av dagens systemer og den globale utviklingen, mener at det om noen år vil komme endringer i departementenes arbeidsmåter og kanskje også i strukturene. Hun viser til at det konstitusjonelle ansvaret er sterkt førende og definerende for hvordan regjeringen jobber, og for hvordan Stortinget kontrollerer regjeringen. Lovgivningen og hvordan denne praktiseres er helt sentralt for regjeringen å overholde. Derfor fungerer koordinerende organer som RSU, som arenaer for erfarings- og informasjonsutveksling. Ansvaret for å agere avlastes aldri den enkelte statsråd.

Kommisjonen spør om det tas beslutninger i RSU, og hvordan prosedyren eventuelt er i slike tilfeller. Faremo sier at regjeringen kan fatte beslutninger på bakgrunn av eksempelvis justisministerens anbefalinger som bringes opp i RSU. Kommisjonen spør om RSU kan beslutte å gi en sak høy prioritet, og i så fall hva det betyr i form av utsagnskraft. Faremo opplever at prioriteringen primært gjøres hos ansvarlig statsråd. Bevilgninger til samme formål under andres ansvarsområder, er et synlig bevis på at også andre statsråder prioriterer saken.

Gf
W

Kommisjonen viser til at PST i 2007 advarte RSU om at det, slik tjenesten vurderte det, var mer enn 50 prosent sannsynlighet for at vi ville oppleve et alvorlig terroranslag i Norge i løpet av de neste tre til fem år, og spør om Faremo har vært kjent med det.

Faremo peker på at hun kom i regjering i 2009, og at hun derfor ikke har konkret kjennskap til denne advarselen. På generelt grunnlag, ut fra hennes kjennskap til Afghanistan og inntrykket av et globalisert trusselbilde, sier hun at det hørtes sannsynlig ut. «Verden er mindre og aktørene er mer mobile.»

B Som oppfølging spør kommisjonen om Faremo opplever at man har innrettet seg etter dette globaliserte trusselbildet. Faremo sier at det hun så som forsvarsminister fikk et bilde av at man var tett på det som skjedde rundt Norges internasjonale operasjoner. Når det gjelder sivil side, viser Faremo til at hun bare har vært justisminister i et halvt år, og sier at hun ser et potensiale for å ta læring fra forsvarssiden. Et eksempel på dette er at oppmerksomheten rundt internett bør økes, herunder Open Source Intelligence. Måten E-tjenesten jobber med å analysere gjorde at det var hensiktsmessig å låne ut et stort antall personer fra E-tjenesten til PST for å drive nettbasert etterretning, i kjølvannet av 22. juli. Hun peker på at regjeringen nå har lagt inn en økt bevilgning til PST, for at de skulle kunne styrke denne delen av sin virksomhet. Faremo tilføyer at for å kunne låne ut personell fra E-tjenesten, måtte hun som forsvarsminister reelt avstå dem og la de gå inn under sjef PST sitt ansvar. Dette for at de legale rammene rundt tjenestene skulle overholdes. Hun peker derfor på behovet for å legge til rette for best mulig utnyttelse av kompetansen der de er tilhørende, gitt den formalistiske prosessen som følger av norske borgeres rettsvern og arbeidsdelingen mellom de hemmelige tjenestene.

Faremos opplevelse av 22. juli

Faremo har i en medbragt notatblokk nedtegnet hva hun gjorde 22. juli, med hvem hun kommuniserte og på hvilket tidspunkt, og bruker dette dokumentet som en støtte i sin forklaring. Hun forklarer at hun gjorde disse nedtegnelsene, basert på loggen i mobilen sin, noen dager etter hendelsen.

Faremo hadde vært på Akershus Festning og delt ut medaljer til soldater som hadde tjenestegjort i Afghanistan. Det regnet, hun var våt og ca kl 14.15 kjørte hun hjem, gjennom Bygdølokket hvor hun så den omtalte varebilen som hadde havnet på tvers og som forsinket trafikken. På hjemmekontoret på Furulund hørte hun et smell som hun beskriver som tørt og rart, og noe helt annet enn et tordenskrall. Kl 15.27 ringer datteren som på dette tidspunkt var sommervikar i Dagsavisen, nabohuset til R4. Datteren er hysterisk og beskriver glasskår overalt og mange som blør. Faremo sier datteren må evakuere og prøver deretter å ringe fungerende departementsråd Tiller, men får ikke tak i han. Hun ringer så fungerende ekspedisjonssjef Solberg, som svarer kl 15.31. Solberg var på vei ut fra jobb, men snur og går tilbake til operasjonssentralen. Datteren ringer på nytt flere ganger, på vei ut av bygningen og sier det er en bombe. Hun beskriver etter hvert utblåste vinduer og krateret utenfor Høyblokka. Faremo fokuserer på å få datteren ut av området, parallelt med at hun har kontakt med departementet for å få bekreftet hva som skjer og hva som gjøres der.

Faremo forsikrer seg, via Solberg, om at FD er i situasjonssenteret og at de har personell på plass. Kl 16.21 får hun beskjed fra departementsråden om at FD ville bli brukt som lokaler for RKR. Hun sender SMS til justisministeren og andre hun lurte på om kunne være i Høyblokka, og som hun er bekymret for. I tillegg har hun kontakt med sin statssekretær og andre politiske medarbeidere. Første kontakt med

GF
Hh

statsministeren har hun kl 16.13. Statsministeren sier da at det ville bli et møte i RSU/møte med berørte statsråder, men at dette først kunne finne sted noe senere, ettersom et par av de mest berørte statsrådene er utenfor byen.

Før kl 16.15 har hun også forsikret seg om at E-tjenesten er involvert, ettersom hun på dette tidspunktet ikke visste hva dette var og hvem som sto bak. Ganske raskt ble det avklart at dette ble regnet som en sivil krise som politiet skulle lede, uten at hun har notert nøyaktig når dette skjedde. Kl 16.21 tok hun kontakt med Tiller. Hun ber om at Forsvaret må rigge seg for å kunne imøtekomme bistandsanmodninger raskt.

Faremo forteller at hun senere kom til å tenke på at POD hadde en ganske ny sjef, og at hun har notert seg at hun kl 18.04 sendte en SMS til Mæland med følgende beskjed: «Husk at Forsvaret har mye å dra på», med andre ord, at det var hjelp å få fra militært hold om nødvendig.

På spørsmål fra kommisjonen om hvilke umiddelbare tanker hun gjorde seg om hva som hadde skjedd, svarer Faremo at hun først tenkte gassseksplisjon, men at hun skjønte at det var en bombe da datteren beskrev hullet i bakken utenfor Høyblokka. Med erfaring fra skarpe oppdrag i Afghanistan gjennom flere år, skjønte hun raskt at dette var alvorlig. Hun kunne ikke unngå å tenke på at tidspunktet var sammenfallende med tidspunktet etter at fredagsbønnen normalt var avsluttet. Dette sammen med andre ting, gjorde at Faremo og hennes medarbeidere var ganske vare i starten i forhold til hva dette kunne være.

B
Fra ca kl 19.15 frem til møtet i statsministerboligen kl 20.30 oppholder Faremo seg i FD.

Om det første koordineringsmøtet i statsministerboligen forklarer Faremo at den politimessige siden og helse var i fokus. På dette tidspunktet hadde de formelle bistandsanmodningene kommet fra politiet til Forsvaret. Hun visste også at Forsvaret hadde vært tidlig inne med eksplosivkompetanse, først som et støttende oppdrag og senere formalisert som et håndhevelsesoppdrag. Faremo var også opptatt av om liasonordningen var operativ, ettersom denne ordningen har vært en «kontortidsordning», i tillegg til helikoptrene. For mer detaljer rundt dette viser Faremo til sin egen redegjørelse for Stortinget. Hun tilføyer at hun er veldig imponert over hvordan de enkelte tjenestemenn/soldater agerte 22. juli, for så raskt som mulig å komme i posisjon til å kunne bistå.

Videre om det første møtet i statsministerboligen forteller Faremo at det var fokus på å få frem fakta om hva som skjedde, og hvordan politisk ledelse skulle informere om det de visste. Faremo bekrefter på spørsmål fra kommisjonen at sjef PST og fungerende politidirektør Refvik deltok på møtet. På spørsmål om hvilken informasjon de ga, svarer Faremo at politiet ga lite informasjon, utover det de allerede visste. Alle hadde gjennom media fått et inntrykk av at det var en bombeeksplosjon og at det var skuddvekslinger på Utøya. Det gikk heller ikke lang tid før det var informasjon ute om at dette var en nordmann, uten at hun husker nøyaktig når denne informasjonen kom, men trolig var det etter pågripelsen.

Kommisjonen viser til at politiet om kvelden 22. juli sender ut riksalarm, der det fremgår at gjerningsmannen har opplyst at det er to celler til som kan slå til, og spør om Faremo ble kjent med disse opplysningene i møtet i statsministerboligen. Faremo bekrefter at disse opplysningene kom frem i dette

CAF
HK

møtet. Sjef PST informerte på et tidspunkt om to mulige celler. Faremo husker ikke nøyaktig når dette var. Det var ikke overraskende, men hun bekrefter at alle var bekymret ut fra at det ikke forelå informasjon om hva slags motiver gjerningsmannen hadde, og at det var uklarhet om han var alene.

På spørsmål om Faremo oppfattet at det noen gang ble diskutert hva slags type krise det handlet om, og hvilket departement som skulle lede krisehåndteringen, svarer hun at hun oppfattet at dette veldig fort ble avgjort. Hennes utgangspunkt mentalt var at dette handlet om en sivil krise, men at hun også var forberedt på at det kunne være noe annet. Derfor var hun raskt på å forsikre seg om at E-tjenesten var inne i vurderingen. Hun tror det var statsministeren som informerte henne om at det var en sivil krise i samtalen kl 16.13. På spørsmål fra kommisjonen sier Faremo at bistandsanmodninger ikke var et tema i den første samtalen med statsministeren. Det var først etterpå at Faremo tenkte på å informere Mæland om at Forsvaret hadde kapasiteter tilgjengelig.

Kommisjonen viser til at en hovedteori de første timene etter eksplosjonen var at det var norske eller internasjonale terrorister, med tilknytning til ekstrem islamistiske miljøer, som stod bak. De spør om Faremo, med erfaringer fra liknende angrep i andre land, oppfattet at det var grunn til å frykte nye anslag, og om dette ble drøftet med statsministeren eller med regjeringskolleger.

Faremo sier hun synes det var viktig å holde åpent for at etter én bombe kunne det komme flere. I den grad hun drøftet dette, mener hun det var med sine egne, hvorvidt det var iverksatt sikringstiltak i henhold til rutiner. Hun blandet seg ikke i den politimessige vurderingen av dette spørsmålet, og det var heller ikke et tema slik hun husker det.

Kommisjonen spør om Faremo har en kommentar til at politiet ikke ba om håndhevelsesbistand fra Forsvaret tidligere. Faremo sier hun har registrert at kontakten mellom politi og forsvar kom i gang veldig tidlig, og at det var en muntlig kontakt før den formelle anmodningen kom, og lenge før man svarte formelt. Hun peker på at samarbeidet mellom politi og forsvar er betydelig forbedret siden 90-tallet, ved at det er systematisert og at det øves. Den formelle rammen rundt bistandsanmodningene tar likevel tid. Hvordan politiet vurderte denne situasjonen, er ikke noe Faremo har gått inn i.

Faremo ønsker ikke å gi noen kommentar til manglende iverksettelse av Sivilt Beredskapssystem (SBS) eller politiets terror og sabotasjeplanverk, ettersom hun ikke mener å ha grunnlag for det.

Kommisjonen kommer med et oppfølgingsspørsmål om Faremo er overrasket over at SBSen ikke ble iverksatt. Faremo sier at i en så pass stor krise, hvor også lederdepartementet var «bombet ut av huset sitt», vil hun være veldig forsiktig med å uttale seg om de konkrete vurderingene som ble gjort der og da.

Kommisjonen viser til at en hovedoppgave for lederdepartementet under alvorlige kriser (ifølge Justisdepartementets veileder «Sentral krisehåndtering») er, sitat, «å påse at nødvendige tiltak innenfor eget ansvarsområde blir iverksatt, og ivareta nødvendig koordinering med andre departementer og etater». På denne bakgrunn spør kommisjonen om det daværende Justis- og politidepartementet burde ha påsett at politiet fulgte sine planer.

Faremo viser til at hun om kort tid vil legge frem en stortingsmelding om samfunnssikkerhet, og at langtidsplanen for Forsvaret nylig er lagt frem. Slike meldinger som har kommet med ca fire års mellomrom representerer et kontinuerlig forbedringsarbeid, og at man har lært mye av både øvelser og hendelser; alt fra askesky, flom, orkan, influensapandemi, og 22. juli.

Faremo forklarer at et grep regjeringen tar nå er å få på plass en tydeligere ledelsesstruktur ved krisehåndtering. Viktige tiltak i den forbindelse er: etablering av JD som fast lederdepartement, jevnlig møter i Regjeringens kriseråd (nytt navn Kriserådet), forsterking av KSE som støtte til Kriserådet som et 24-7-senter, styrking av øvelsesregimet, og at dersom kriseledelsen legges til et annet departement enn JD, skal det besluttes i Kriserådet, så sant det ikke er bestemt noe annet gjennom lov (eks atomulykker ledes av HOD).

Faremo sier at lederdepartement-rollen tilsier et tydelig fokus på planverk og instruks. JDs samordningsansvar, som kommer i tillegg til ansvaret for beredskap i egen sektor, vil derfor bli tydeliggjort i en egen instruks. Faremo er overbevist om at det er behov for å ta noen grep for å tydeliggjøre ledelsesstrukturen under kriser. Hun understreker at bedre beredskap og bedre krisehåndtering er målet. Når det gjelder rapporten fra 22. juli-kommisjonen opp mot samfunnssikkerhetsmeldingen, sier Faremo at dette har vært diskutert mye internt. Hun har vært opptatt av at beredskapen må styrkes, så godt og raskt som mulig. Hun har ikke behov for å rette kritikk noe sted, men mener at læring i lys av 22. juli tilsier at det ikke er riktig å vente med opplagte tiltak, for eksempel å styrke helikopterberedskapen eller iverksette tiltak for å kunne bruke redningshelikoptre/Sea King. Når det gjelder den nye styringsstrukturen som er foreslått og en del andre tiltak er det, sett fra Faremos ståsted, slik at dersom kommisjonen kommer opp med tiltak som skal følges opp, vil dette bli fanget opp i prosessen som følger når regjeringen behandler kommisjonens rapport. I praksis vil dette skje i form av en melding til Stortinget.

Kommisjonen viser til at de avventer en egenevaluering fra JD, og spør om status for denne. Faremo sier hun er lovet at denne skal komme så fort som mulig, og aller helst rett over helgen. Hun sier hun trodde mye av arbeidet var ferdigstilt for en tid tilbake, og stilte seg derfor spørrende til hvorfor dette ikke var gjort da brevet fra kommisjonen kom. Hun tilføyer at hun innser at det har vært personskifter i departementsledelsen de siste månedene, noe som kan ha virket inn på forsinkelsen.

Pause i intervjuet

Samhandling mellom politi og forsvar, i lys av 22. juli

Faremo gjentar at overordnet inntrykk, sammenliknet med 90-tallet, er at politi og forsvar jobber mye bedre sammen i dag, og at hun grunnleggende mener samarbeidet fungerer godt. 22. juli var kontakten tidlig opprettet og bistandsinstruksen ble brukt. Hun sier at tidspunktet, en fredag ettermiddag, gjorde samarbeidet noe sårbart ettersom liaisonordningen var kontortidsbasert. Derfor var hun etter 22. juli raskt ute med et oppdrag for en gjennomgang av bistandsinstruksen, hvorvidt denne kan gjøres mer smidig, og om det er behov for å gjøre noe med liaisonordningen.

Når det gjelder Forsvarets rolle i forhold til terrorbekjempelse på norsk jord, som i dag ikke er et dimensjonerende oppdrag, spør kommisjonen om Faremo anser at Forsvaret bør tillegges større, og dimensjonerende, oppgaver i forbindelse med terrorbekjempelse på norsk jord.

Faremo sier hun i utgangspunktet er litt skeptisk til at Forsvaret skal utvikles langs denne linjen, og at det handler om de konstitusjonelle rollene. Derfor valgte hun som forsvarsminister, i sin redegjørelse til Stortinget, å minne om at helt fra grunnloven til dagens regelverk har dette vært et sentralt spørsmål. Alta-aksjonen viste hvor kontroversielt dette kan være når det handler om nasjonale konflikter. Menstadslaget er et annet eksempel. Faremo mener derfor det er behov for tydelige formelle grenser for hva Forsvaret

kan brukes til mot norske borgere. Men i kriser og ulykker, og der hvor terror truer, er det desto viktigere at samhandlingen skjer så smertefritt og raskt som mulig. Da er den gjensidige kunnskapen om hverandre viktig, herunder kunnskap om hvor utstyr og kompetanse befinner seg. I tillegg mener hun det er viktig å vite hvor i styringsstrukturen man må være øvet.

Kommisjonen viser til at forsvarssjefen ga uttrykk for at han mente at en samfunnsmessig riktig utnyttelse av ressursene tilsier at Forsvaret tildeles noen oppgaver knyttet blant annet til transport, sikring og vakthold, noe som burde vært avtalt og dimensjonerende, og spør om Faremo er uenig i dette. Faremo sier at avtalte oppdrag opplagt er dimensjonerende. Lov om kystvakt og Kystvakten er eksempelvis grunnleggende et militært oppdrag til sivilt formål, og klart dimensjonerende. Faremo sier at Garden i dag har ulike oppdrag, blant annet rundt Kongehuset, men at dersom vi ikke hadde hatt definerte oppgaver for Garden i dag, er det noe som kunne ha resultert i en annen struktur. Når det gjelder helikopterberedskapen er denne i dag ikke en dimensjonerende styrke, og på dette avgrensede området mener Faremo at kan være aktuelt å diskutere mulige andre ordninger. I et lite land som Norge mener hun det er fornuftig å tenke sambruk rundt enkelte kapasiteter. Hun sier likevel at slik det ser ut i dag er det lett å forstå at ikke de sivile oppgavene er dimensjonerende, med de lovmessige og avtalte unntakene som vi har.

Sikkerheten i Regjeringskvartalet.

På spørsmål om Faremo før 22. juli har vært bekymret for sikkerheten i Regjeringskvartalet, svarer hun nei. Som norske borgere flest har hun følt seg trygg på jobb. På spørsmål om sikkerheten i Regjeringskvartalet har vært diskutert i regjeringen svarer Faremo at hun ikke kan huske det, men at hun tar forbehold om at det kan ha vært notater som berørte dette temaet i RSU, men at hun ikke husker dette.

Kommisjonen spør om hva Faremo tenker om JDs rolle i forhold til sikkerheten i Regjeringskvartalet. Faremo sier at når det gjelder sikkerhetsspørsmålet, som omfatter fysisk sikring og IKT sikkerhet, anser hun FAD som det sentrale departementet for departementsfelleskapet. Ansvar for å kunne håndtere ulykker og hendelser betinger en koordinering, også mot JD. Når det gjelder JDs ansvar som leietaker, mener hun dette kun gjelder innenfor egne vegger, minus IKT-sikkerhet.

Sikkerhetsprosjektet fra 2004

På spørsmål om Faremo har sett noen av dokumentene fra dette prosjektet, sier Faremo at hun har skaffet seg informasjon om prosjektet etter 22. juli, for å få en forståelse av det. Hun visste heller ikke at stengningen av Grubbegata stammet fra et prosjekt fra 2004.

Kommisjonen viser til at det ut fra saksgangen i prosjektet fremgår at JD etter hvert ble tillagt et ansvar for oppfølging av prosjektet, og spør om Faremo har vært kjent med dette og om hun oppfatter det som naturlig ut fra samordningsrollen. Faremo er klar over dette i ettertid, men viser igjen til hvordan det konstitusjonelle ansvaret fungerer. Hun sier at enten har man et ansvar, eller så har man det ikke, og at et brev fra SMK ikke endrer på dette. Da hun var statsråd på 90-tallet, kan hun ikke huske at SMK engasjerte seg i denne type prosjekter på tvers, og hun har ikke kunnskap om hvorfor de valgte å gjøre dette i 2004. Hun mener de departementene som hadde aktuelle spørsmål under sin ansvarsportefølje, var de som burde initiert prosjektet, i dette tilfellet FAD. På oppfølgingsspørsmål om hvem som skal gjøre noe med det dersom et slikt initiativ ikke kommer fra FAD, svarer Faremo at dette handler om rolleforståelse og hvordan samspillet mellom politikere og embetsverk fungerer. Ved tiltredelse som statsråd får man presentert et bilde av egen ansvarsportefølje og aktuelle budsjettkapitler. Driften av departementet må man forutsette

er i orden, så sant ikke departementsråden gjør oppmerksom på uavklarte eller vanskelige saker. Grunnleggende mener hun samspillet mellom departementsråd og statsråd er viktig i den forstand, at dersom departementsråden ikke sier fra i denne type saker, så forventer statsråden at departementsråden har kontroll. Dersom det er uavklarte ansvarsforhold burde departementsrådene seg imellom ha sørget for å avklare roller, oppgaver og ansvar. I motsatt tilfelle, at statsrådene, uten innblanding fra embetsverket, skulle kunne fange opp denne type uavklarte spørsmål knyttet til departementets løpende drift, da mener Faremo man forventer noe fra norske statsråder som få kan levere på.

Faremo gjør seg disse refleksjonene ettersom dette er noe hun opplever som annerledes fra hennes forrige periode, i en ettparti-regjering på nittitallet. I regjeringskoalisjoner er det et stort behov for politisk samordning, og i forhold til dette mener hun SMK har en viktig funksjon. Når det gjelder operative spørsmål så ser Faremo det annerledes, og viser igjen til departementenes konstitusjonelle ansvar. Dermed blir også den koordinerende enhet viktig, i forhold til definisjonen av hva man koordinerer og ikke. I den grad hun som statsråd gjøres oppmerksom på at operative forhold innenfor hennes ansvarsområde ikke fungerer, vil hun aldri tenke at SMKs eventuelle involvering innebar et tilbud om avlastning av eget ansvar. Dersom SMK involverer seg i operativ koordinering, noe hun mener SMK bør være forsiktig med, mener hun de skal være tydelige på hvorfor det gjøres, og at det ikke innebærer endringer i forhold til statsrådets konstitusjonelle ansvar.

PST

Kommisjonen spør om Faremo kan si noe om ressurser, kultur og styring av PST. Faremo viser til at hun ikke har hatt ansvar for PST mer enn noen måneder, men sier at hun kan gi noen kommentarer relatert til dette. Faremo tror skarpheten i oppdragene som det norske Forsvaret har vært med i, fikk E-tjenesten «opp på tå», både når det gjelder krav til kompetanse, krav til metoder og krav til å forstå hva som skjer rundt oss. Faremos inntrykk er at PST har gjort en god jobb og har et godt samarbeid med mange tjenester, men kanskje har blitt mer skånet enn E-tjenesten for hva som kreves av organisasjonen 24-7. Hun viser til at PST selv har antydnet at de ikke «så nettet komme» - som en så viktig informasjonskanal det viste seg å være i forbindelse med 22. juli, og at de hadde behov for forsterkninger fra E-tjenesten. Faremo mener PSTs egnevaluering gir et bilde av at organisasjonen har fortsatt i etablerte arbeidsformer litt for lenge.

Kommisjonen viser til at PST har bedt om øremerkede midler til nettovervåking, og spør om Faremo mener det var grunnlag for å vente med å gjøre noe til disse midlene kom. Faremo svarer at hun ikke vil kommentere dette konkret, utover at dette feltet fikk høy prioritet fra hennes side umiddelbart etter hun tiltrådte som justisminister. Hun viser til den pågående eksterne gjennomgangen, Tråvik-utvalget, som tar for seg ressursituasjon og prioriteringer i PST, og ser dette opp mot trusselbildet.

Faremo sier hun er opptatt av etatsstyring og ledelse, og at hun er bekymret for IKT-situasjonen (satsing og strategi) i politiet og justissektoren for øvrig. Derfor har hun bedt om å få opp forslag til ny instruks for POD, ny etatsstyring av PST, og et nytt kontrollregime. Hun viser til at tilsetningen av ny sjef PST, sammen med Traavik-rapporten som kommer innen utgangen av året, gir grunnlag for en diskusjon om PSTs prioriteringer og om arbeidsdelingen mellom JD og ledelsen i PST.

Slik Faremo ser det, er rammene rundt PST og POD ikke klare nok per i dag. Dette gjør det vanskelig å få etatslederne til å foreta reelle prioriteringer. I dag knyttes prioriteringen i for stor grad til å be om mer ressurser, og kan hindre at det finner sted en omprioritering – som noen ganger er nødvendig.

Faremo viser til at PST rapporterer direkte til JD, og at i dette perspektivet blir styringsdialogen spesielt viktig. Rammene for styringsdialogen ligger langt på vei i stortingsmeldinger og langtidsdokumenter, samt årlige budsjetter og tildelingsbrev, i tillegg til instruksjoner for tjenesten og for lederen (herunder lederlønnskontrakter). Faremo ønsker med nevnte initiativer, og innenfor disse rammene, å få til en så god mål- og resultatstyring som mulig.

Kommisjonen spør om Faremo vil si noe om styringen av PST, sammenliknet med FDs styring av E-tjenesten. Faremo sier at hun opplever at involveringen mellom FD og E-tjenesten var tettere, med blant annet briefs der forsvarsministeren deltok to ganger per uke. I tillegg har FD et eget kontrollutvalg, og det kom på plass nye instruksjoner for gamle Sikkerhetsstaben ved Forsvarets Overkommando (FO/S) og NSM. Målsetningen for departementet var at de ikke skulle få merknader til tjenesten fra EOS-utvalget. Selv om de ikke alltid lyktes med det, sier Faremo at hun opplevde at E-tjenesten var veldig profesjonelle i forhold til tenkningen rundt sine rammer.

På spørsmål om Faremo orienteres om konkrete PST-saker, svarer hun ja. Hun tilføyer at når det gjelder etatsstyringen, har hun kommunisert at departementet må ha et styrket fokus på den strategiske styringsdialogen. I dette legger hun at trusselbildet i større grad må få betydning for PSTs prioriteringer. Hun understreker at dette også fordrer en større grad av samordning mellom PST, DSB, E-tjenesten og NSM, som alle presenterer trussel/sikkerhetsvurderinger. Hun mener også det er viktig at vurderingene er forsknings- og faktabasert, og gjøres med vitenskapelige metoder som er etterprøvbare. Et eksempel på dette er modellen DBS benytter i utarbeidelsen av sitt nasjonale risikobilde, som er utarbeidet etter inspirasjon fra England.

Kommisjonen spør om JD fortsatt har fredagsmøter med POD, DSB og NSM. Faremo bekrefter dette, og anser dette møtet som viktig for å avstemme viktige ting som har skjedd i løpet av uken, og eventuelt utvikle konseptet videre dersom det er rom og tid til det. I forbindelse med fremleggelsen av samfunnssikkerhetsmeldingen har hun kommunisert at hun forventer at sjefene for tjenestene møter i dette forumet, ettersom tjenestene har møtt på for lavt nivå.

Faremo forespørres om hva hun tenker om ressursituasjonen til PST, og hvorvidt det kan være hensiktsmessig å overføre etterforskningsansvaret til det ordinære politiet (ref. forslag til Riksadvokaten i 2011). Faremo sier at balansen mellom PSTs påtalearbeid og øvrige arbeid er noe hun har blitt orientert om. Hun har registrert at det er mye bekymringer knyttet til hvor rette balansen i ressursbruken er. Hun registrerer også at arbeidsprosessene og oppgaveløsningen i justissektoren ikke er så moderne og teknologidrevet som den burde være. Fornyelse og frigjøring av ressurser som følger av å ta i bruk nye og hensiktsmessige verktøy har dermed ikke skjedd i forventet omfang, og derfor: «Når krybben er (nesten) tom, bites hestene». Med dette mener hun at det ikke bare er balansen mellom etterforskning/påtale og annet arbeid dette handler om, men også hvordan man kan omfordele ressurser for å være i stand til å prioritere opp, sannsynligvis begge deler.

Kommisjonen viser til at PST har gitt uttrykk for at deres trusselvurderinger i for liten grad blir brukt utenfor PST, og spør om Faremo deler denne oppfatningen. Faremo er usikker på om hun skjønner referansen fullt ut, men understreker at budsjettene for de senere år viser en tung satsing på PST og det øvrige politiet. Ser man på faktagrunnlag, forskning og resultatrapportering, er dette mangelfullt. Derfor blir diskusjonen om hva som er rett prioritering og ressursbruk i stor grad basert på synsing. Hva man ikke har fått og ikke har løst blir i politiet, mer enn andre sektorer, fort diskutert som et innspill for å få mer penger.

På oppfordring fra kommisjonen om Faremo kan utdype noe mer hva hun mener med det mangelfulle faktagrunnlaget, sier hun at et viktig spørsmål å få besvart er: hva virker og hva virker ikke i kampen mot kriminalitet? Når JD ser på forholdene mellom de ulike politidistriktene, trenger det ikke være sammenheng mellom ressursituasjonen og kriminalitetssituasjonen. Disse forskjellene kan kanskje forklares, men det er lite fakta og forskning å bygge på. Derfor blir argumentene for hva som er riktig satsing mye synsing.

Kommisjonen sier at spørsmålet om PSTs utsagn, gikk mer på andre sektors internalisering av risikobildet, herunder grunnsikring og risikoforståelse i samfunnet, eksempelvis OED i forhold til norsk petroleumssektor. Faremo sier hun ikke har godt grunnlag for å spekulere i det, men hun har lyst til å si at i forbindelse med styrkingen av øvelsesregimet, så registrerer hun at en del departementer utviser forbausende stor interesse for øvelsene, sammenliknet med tidligere.

På spørsmål om Faremo har noen kommentarer til PSTs egevaluering, sier hun at kompetansesituasjonen som er et sentralt tema i egevalueringen, er noe hun også synes det er viktig å få mer kunnskap om. Når det gjelder metoder og juridisk kompetanse til å kunne utnytte metodene godt nok, er dette noe Faremo ønsker at skal følges opp, ikke minst av ny sjef PST. Hun sier metodediskusjonen, og hvilke verktøy de hemmelige tjenestene skal ha tilgang på (inngripende virkemidler), vil bli krevende i lys av hensynet til åpenhet og personvern. Dersom PST ikke utnytter verktøyene de har i dag godt nok, blir diskusjonen om nye metoder en annen. I dag pågår det en diskusjon om hvor langt man kan gå når det gjelder registreringsmuligheter og ransakelse av individers PCer. Faremo viser til at disse spørsmålene skal behandles, og at hun ikke har gjort seg opp en endelig oppfatning.

Når det gjelder at PST i egevalueringen sier at de, av frykt for kritikk, kan ha latt være å registrere, sier Faremo er dette et spørsmål om kompetanse; å kjenne rammene for å tørre å bruke dem.

Kommisjonen spør om Faremo anser at PST burde og kunne oppdaget Breivik. Faremo sier det gjør veldig inntrykk når hun på besøk i britenes søstertjeneste til PST hører dem si at de ikke tror de kunne ha oppdaget Breivik, gitt den kapasiteten de har. Hun har vanskelig for å se at PST kunne oppdaget han og viser til at, så vidt hun har forstått, det kun er i verdipapirregisteret det finnes konkrete spor av Breivik i offentlige registre. Hun tillegger at i vår tillitskultur stiller man ikke uten videre spørsmål ved 121kr.

Kommisjonen viser til at toll- og avgiftsdirektøren mener TAD bør få et større samfunnsoppdrag for å bidra i antiterrorarbeid, og tilsvarende for andre etater utenfor de hemmelige tjenestene, og spør om hva Faremo tenker om samarbeidet mellom PST og andre etater. Hun sier at nettverket PST samarbeider med, inkludert TAD, med fordel kan utvikles videre og at dette bør skje på ledelsesnivå. Det tror hun PST også ønsker selv. Hun understreker likevel at et nettverk for å innhente informasjon er noe annet enn et forpliktende samarbeid, og ikke minst at andre etater skal utstyres med samme virkemidler som de hemmelige tjenestene.

Avslutningsvis sier Faremo at hun har inntrykk av at PST grunnleggende løser oppgavene sine på en god måte, og at mulighetene og utfordringene ligger i å adressere et stadig mer dynamisk og globalisert trusselbilde. I den forbindelse trekker hun frem behovet for at PST bredder sin kompetanse. Teknologer,

sosialantropologer, historikere er eksempler på relevant kompetanse som hun mener PST bør søke å tiltrekke seg.

PSTs samarbeid med E-tjenesten og andre

Faremo sier at det heldigvis er etablert en del arenaer for koordinering og informasjonssamarbeid mellom PST og E-tjenesten. Hun sier at noen av disse strukturene kanskje er for løse til at de gir fullt utbytte. Derfor er dette et av de områdene Faremo sikter til når hun antyder i samfunnssikkerhetsmeldingen at man må sikre bedre samordning. Hun viser til at dette regimet er politisk viktig og dels omdiskutert, at det er viktig å gå varsomt frem når det gjelder å si noe konkret nå. Dette må gjøres på en måte som vekker tillit.

Politiet

Med utgangspunkt i 22. juli spør kommisjonen hvilke utfordringer Faremo mener det er viktigst å ta tak i for det åpne politi. Faremo sier at hun ønsker å være en god bestiller og utføre en god etatsledelse av politiet. Siden hun var i jobben sist er POD etablert, noe hun mener var en riktig beslutning ut fra hennes erfaring med å ha politiet direkte underlagt JD. Nå mener hun det er viktig å tydeliggjøre det oppdraget direktoratet har, og derfor kommer nevnte nye instruks for POD. Når det gjelder spesielle utfordringer i politiet, som hun ønsker å drøfte med politidirektøren om at skal være hans prioriterte oppgaver, nevner Faremo:

- Lederutvikling i politiet
- Faktabasert strategisk analyse
- Talentutvikling
- Nye arbeidsprosesser og metoder i tilknytning til IKT
- Dialogen med de ansatte

Hun viser også til den varslede resultatreform-meldingen om politiet. Et tema i denne meldingen, som fort får hovedfokus, er lokalisering. For Faremo er det viktig å forsøke å holde fokus på hva som skal til for å heve kvaliteten på det arbeidet som politiet gjør.

Kommisjonen spør om hvordan Faremo vurderer politiets handlingsrom. Hun viser til at hun nesten ukentlig får spørsmål fra representanter på Stortinget om hva som har skjedd med konkrete stillinger ute i politidistriktene. Videre sier hun at realiteten er at de politiske føringene for norsk politi legges i budsjettproposisjonen. Disse detaljeres i tildelingsbrevet til POD. Politimesterne får tildelt sekkeposter og gjør sine prioriteringer ut fra politiske og andre styringsmål som er satt. Hun har forståelse for at enkeltsaker blir frustrerende for politimestrene, og at deres handlingsrom oppleves som begrenset, blant annet som følge av eksplisitte bestillinger av tjenester som kommer gjennom tildelingsbrevene. Faremo peker likevel på at det også ligger store friheter når det gjelder politidistriktenes prioriteringer, i forhold til å nå de fastsatte mål på de ulike kriminalitetsområdene. Diskusjonen om detaljer i politiets arbeid i det offentlige rom, kan i seg selv bidra til at politilederne i Norge i dag opplever å ha mindre handlingsrom enn de faktisk har. Dette er noe av bakgrunnen for at hun tar tak i etatsstyringsdialogen og selve bestillingen til POD (instruks og tildelingsbrev). Forventningene begge veier må tydeliggjøres.

På spørsmål om hvordan Faremo oppfatter IKT situasjonen i politiet, svarer hun at det er foretatt noen grep i den senere tid, noe som gjør at situasjonen er i en viss bedring. Hun understreker likevel at det er mye å ta tak i. Kommisjonen viser til at manglende kommunikasjon var en kilde til store problemer 22. juli, noe Faremo bekrefter. På spørsmål om det finnes en visjon på dette området, svarer Faremo at det ikke

foreligger en samlet visjon. Hun ser IKT-arbeidet som viktig for interne arbeidsprosesser, kriminalitetsbekjempelsen, og for saksflyten med øvrige aktører i straffesakskjeden. Når det gjelder interne arbeidsprosesser, gjenstår det mye. Som eksempler nevner hun manglende felles kommunikasjonsplattform og grunnleggende kompetanse om hva nettet innebærer av muligheter for kriminalitet, eller for å avdekke kriminalitet. Både på dette området og i forhold til samhandling er det potensiale for å ta ut administrative gevinster.

Kommisjonen viser til at politiets evalueringsrapport mottas ulikt, med hensyn til hvorvidt denne er representativ for politiledelsens syn, og spør om Faremo har noe inntrykk av dette. Hun svarer at hun ikke har grunnlag for å si noe annet enn at hun har forstått at dette er representativt, med forbehold om at det kan være opplysninger som ikke har kommet frem i evalueringene, og at slike funn vil kunne påvirke vurderingene.

Kommisjonen viser til data fra Oslo politidistrikt fra 2008, og presenterer for Faremo en illustrasjon av tilstedeværende personale (tilbud) i forhold til operative oppdrag (etterspørsel), og spør om dette er et bilde hun er kjent med. Hun sier at hun ikke kjenner tjenestelistene i detalj, men at hun kjenner igjen hovedtrekkene fra 90-tallet. Kommisjonen viser så frem en figur som illustrerer total tid til aktive oppdrag, relatert til total turnustid, og ber om Faremos kommentar til denne. Faremo viser til en svensk forsker på politihøyskolen, Knutson, som sammen med en tjenestemann i Sverige, har utarbeidet en rapport om hva tjenestemenn bruker sin tid på. Her fant man at bare 1 % av tiden går til patrulje. Faremo sier hun har fått opplyst at Knutson ikke fikk lov til å gi ut rapporten i Sverige. I Norge er rapporten gitt ut på politihøyskolens skriftserie. Dette illustrerer for Faremo at det er behov for mer faktabasert kunnskap om hvordan politiet anvender ressursene. Faremo mener å huske fra Riksrevisjonens analyse, at effektiv bruk av IKT kan spare politiet for 400 stillinger.

Kommisjonen viser til at det i PODs driftsanalyse fra 2009 heter at "oppsummert er det slik at etaten i analyseperioden (2002-2008) ikke har hatt dataløsninger som gir muligheter for måling og sammenligning av data knyttet til personalressurser. Det har heller ikke vært noen kobling mellom mål, økonomi og personalressurser sett opp i mot de aktivitetene etaten utfører". Kommisjonen ber om Faremos kommentar til dette. Hun har ikke lyst til å kommentere dette, men tar utgangspunkt i IKT-rapporten fra Riksrevisjonen og møter med POD og eget departement, der styrking av den strategiske kompetansen på IKT er helt sentralt. Hun mener dette i dag er spredt på for mange nivåer, slik at det er behov for å få etablert en god plan for hva som trengs å gjøres. I dag er man i en kvalitetssikringsfase av noe knyttet til straffesakssystemene, men Faremo understreker at på dette området ligger det en stor jobb foran dem.

Måling av beredskap

Kommisjonen viser til at politiet har valgt ikke å benytte responstid som måleindikator, og spør hva Faremo tenker rundt dette. Hun sier at begrepet responstid vil være sentralt i den kommende resultatreformmeldingen i politiet. Hun har forståelse for at det gir mening med responstid på eksempelvis en brannstasjon, der det kommer et varsel man skal reagere på ut fra en statisk posisjon. Med dagens tilgjengelige politiresurser, vil det å sitte i posisjon på politikammeret, for å kunne respondere om noe skulle skje, være krevende ressursmessig for lille Norge. Derfor mener hun responstid må vurderes opp mot forebyggende arbeid, ettersom det ikke er noen kriminalitetsbekjempelse som er så billig som den forebyggende tjenesten. I tillegg er beredskap ut fra analyser av det aktuelle «trusselbildet» viktig.

GF
KH

Politiets læringskultur

På spørsmål om Faremo ønsker å si noe mer om politiets læringskultur, sier hun at når hun har utfordret politidirektøren til å gå på talentjakt og utvikle flere ledere, så ligger det mellom linjene at hun ønsker en sterkere lederutvikling og kompetansestyring. Hun viser til at opplæringstiden i norsk politi er høy og at det kan være behov for å målrette denne innsatsen for å få mest mulig polititjenester igjen for pengene. Hun viser til at mange faktorer er gitt i politiets tidsbruk, herunder velferd og ferie, mens på kompetansesiden er det en viss fleksibilitet.

JDs tilsynsrolle

Faremo sier at når det gjelder JDs ansvar for tilsyn med andre departementer (systemtilsyn), utøves dette gjennom DSB. Dersom man finner avvik tar JD dette opp med det aktuelle departement. Ansvar for å rette opp eventuelle feil og sørge for beredskap i egen sektor ligger hos det enkelte departement.

For å sikre at tilsynet følges opp og forstås rett, har Faremo i stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet sett nærmere på tilsynsrollen. Offentliggjøring av DSBs rapporter drøftes for øyeblikket. På spørsmål om hvorfor DSB ikke har mulighet til å gi pålegg til departementene (ref. NSM og Arbeidstilsynet), svarer Faremo at det er et godt spørsmål, men at hun tror det har med ansvarslinjer å gjøre, og med det endelige politiske prioriteringsansvaret. Spørsmålet er om man kanskje har vært for forsiktig.

Kommisjonen spør om Faremo husker gjennomgang i regjeringen av DSBs tilsyn. Hun viser til at det rapporteres på at tilsyn har blitt gjennomført, hva eventuelle svakheter er, og at de er meddelt videre. Som regel ligger ansvaret for oppfølgingen på det angjeldende departement. Hun har ikke gått tilbake i tid for å se om det er gjengangere blant departementene, og om det er en kontinuitet i spørsmålet om oppfølging av påviste avvik. I lys av dette vurderer Faremo å foreslå å offentliggjøre tilsynsrapportene, fremfor å se bakover i tid.

Kommisjonen viser til at DSB skulle føre tilsyn med JD i 2011, men at dette ble utsatt. Om dette sier Faremo at hun har måttet ta dette til etterretning, men at hun har foreslått at DSB skal avgi rapporten om tilsyn i JD til et annet departement enn JD.

Kommisjonen viser til at NSM har ført tilsyn med JD i 2004 og 2011, om IKT-sikkerhet, personellsikkerhet, sikkerhetsadministrasjon, og at det er påvist avvik som viser manglende ledelsesengasjement i forebyggende sikkerhet. Faremo sier hun jobber med oppfølgingsregimet av rapportene. Som forsvarsminister kan hun ikke huske å ha vært inne i NSMs tilsyn med JD. Hun ser det heller ikke som naturlig at FD skulle gått inn i hvordan NSM utfører sine tilsyn, ettersom tilsynsrapportene går direkte til JD/tilsynsobjektet.

Faremo sier at hun ikke liker modellen med delt rapporteringslinje for NSM, og at hun som forsvarsminister derfor ba om at organiseringen av NSM ble evaluert i 2010. Denne evalueringen er ennå ikke gjennomført. På spørsmål om Faremo har vært involvert i etatsstyringen av NSM, sier hun ja, både som forsvars- og justisminister. Hun sier at, gitt at NSM har oppgaver både i militær og sivil sektor, men kun en rapporteringslinje, medfører dette utfordringer knyttet til hvilket departement som skal satse på NSM. Denne utfordringen kommer til syne i budsjettprosessen, eksempelvis at det er uklarheter rundt om det er FD eller JD som skal fremme satsingsforslag for NSM. I en periode da hun fungerte som justisminister i tre måneder i 2011, så hun antydning av et svarteperspill i forhold til hvem som tok ansvar for å satse på NSM.

Ut fra disse erfaringene har hun i den pågående budsjettprosessen vært tydelig på at det ikke skal være den delte rapporteringslinjen som blir avgjørende for satsingen på NSM i 2013. Hun mener det er underkommunisert i mange sammenhenger hvilke konsekvenser det har for satsing på en organisasjon når den har delt ansvar: «Enten er du i fokus, eller så er du spredd; og spredd orden blir det ikke noen orden på».

Kommisjonen viser til uttalelser om at sivil sektor har mye å lære av militær sektor når det gjelder forebyggende sikkerhet og beredskap, og at en flytting av NSM til JD vil føre til at militær sektor trekker seg tilbake, og at det blir mindre kompetanseoverføring. Faremo sier at det er gode grunner for dagens modell, og det er grunner som kan tale mot den. I utlandet har Faremo fått mye skryt for NSM-modellen. Samarbeidet mellom militært og sivil, og mellom privat og offentlig, er unikt for Norge og vekker oppsikt i utlandet. Gitt at nettet gjør det vanskelig å se om noe er et militært eller et sivilt initiativ, og at ting skjer veldig fort, er det et behov for å tenke annerledes. Hvorvidt det er styringsstrukturen eller budsjettbehandlingen av NSM det er riktig å gjøre noe med, har hun ikke konkludert med. Dersom man velger å beholde to styringsgrener, mener hun det kan være aktuelt å gi NSM en annen type behandling budsjettmessig.

Kommisjonen viser til at NSM har vært fokusert på IKT, og ikke har øvet tilsyn med objektsikkerhet, og spør om Faremo har vært kjent med det. Faremo sier at hun som forsvarsminister jobbet mye med objektsikkerhet, ettersom sikkerhetsloven var hennes ansvar. Hun erfarte fra FD at det var en god kultur når det gjaldt fysisk dokumentsikkerhet. Faremo sier hun deltok i diskusjoner om hvordan objektsikkerhet skulle forstås; skulle man sikre bygget eller pulten. Hun jobbet også med forskriftene som krevde mye arbeid. I perioden frem til 2012 skulle objektene og tiltakene defineres, og gjennomføres innen 2013. Derfor har ikke hun hatt så mye fokus på det fysiske tilsynet. På spørsmål om hun har hatt kjennskap til at fysiske tilsyn ikke har vært utført, svarer hun nei.

På spørsmål om hvorfor det tok så lang tid å få iverksatt operative regler om objektsikring (1998-2013), svarer Faremo at dette kan hun bare spekulere i, ettersom hun stilte det samme spørsmål selv da hun tiltrådte i 2009. Svaret hun fikk var så komplisert at hun heller konsentrerte seg om fremdriften. Faremo sier at styringsstrukturen, spesielt når det gjelder IKT, i norsk offentlig forvaltning er veldig krevende. Det at man skal sikre at det konstitusjonelle ansvaret ivaretas, gir helt spesielle utfordringer. Et eksempel på dette er JDs samordningsrolle på beredskapsfeltet, hvor JD beveger seg inn mot andre departementers ansvarsområder. Derfor har Faremo varslet en egen kongelig resolusjon om hva dette samordningsansvaret innebærer.

Kommisjonen spør om hva JDs rolle er dersom andre departementer ikke oppfyller forventningene innen grunnsikring eller beredskap. Faremo viser til at nevnte stortingsmelding om samfunnssikkerhet vil rydde i roller, ansvar og oppgaver mellom departementene og at det vil komme nye nasjonale retningslinjer for IKT-sikkerhet med tydeliggjøring av det forebyggende arbeidet og FADs rolle. I dag har JD en pådriver rolle, som hun opplever ikke er helt klart definert, herunder om JD i større grad enn i dag skal si fra om andre departementer ikke gjør jobben sin. Hun viser til at utarbeidelsen av nevnte instruks kan bidra til å klargjøre JDs rolle fremover. Et eksempel fra Nord-Vestlandet ved juletider var at mobilnettet og fastnettet falt ut. Som en konsekvens av dette initierte justisministeren og samferdselsministeren et forum der DSB og Post- og teletilsynet satt sammen for å identifisere tiltak for å forsterke kapasiteten. Et konkret resultat av dette er at det nå er satt av penger for å kjøpe ekstra kapasitet i nettet dersom en krise inntreffer, samt batteribackup for Nødnett.

Kommisjonen viste til at sårbarhetsutvalget var inne på denne typen problemstillinger, og spør om Faremo anser at det konstitusjonelle ansvaret i dag står så sterkt at departementene kan bli «sjenert» for å ta opp faktiske bekymringer. Faremo sier at erfaringer fra flere kriser de senere år har lært oss at begrepet ansvar har et noe annet innhold enn før. Kritisk infrastruktur, eksempelvis i strøm- og telenettet, er derfor et stikkord i samfunnssikkerhetsmeldingen, og behandles mye grundigere enn tidligere. Hun viser til gjeldende prinsipper, - ansvar, nærhet, likhet - og at hun vil introdusere et fjerde prinsipp: samvirke, dvs at alle har plikt innenfor eget område, til å se seg til siden i forhold til å identifisere avhengigheter.

JDs oppgaveportefølje og kultur

Kommisjonen viser til at flere har påpekt at embetsledelsen i JD i senere tid har vært preget av interesse for lov- og domstolsarbeid og strategisk analyse, mer enn av operative spørsmål. Andre har pekt på at JD har et enormt kontrollspenn, noe som har medført at ulike statsråder har prioritert enten kriminalpolitikk og lovarbeid eller beredskapsarbeid, og spør hvilke tanker Faremo gjør seg om dette.

Faremo sier departementet opplagt har et stort kontrollspenn, stor saksportefølje og saksmengde. Enkelte saksområder, for eksempel innvandringsavdelingen, har over tid vært inne og ute av JD.

Faremo sier at siden hun tiltrådte har hennes mandat og fokus vært på å forsterke beredskapsdimensjonen i JD. I dette arbeidet har hun med seg god og svært relevant ballast fra FD, og fra sitt tidligere opphold i JD. FD lærte henne spesielt mye om motivasjon og engasjement knyttet til å drive godt beredskap. For øvrig mener Faremo det er viktig å klare straffesakskjeden, og ser store fordeler med å samle dette ansvaret. I tillegg fremhever hun politiets helt sentrale rolle for god beredskap, som motargument for «utflytting». Hun mener også asyl- og innvandringsområdet er best ivaretatt i JD, ettersom de der sitter tett på politiet, rettsikkerhet og retur. Dagens organisering, og den store og brede oppgaveporteføljen, stiller store krav til embetsledelsen, ikke minst i lys av behovet for en mer moderne oppgaveløsning. Hun har derfor vært opptatt av å få ny kompetanse inn i ledelsen, og er nå opptatt av hvordan det fremtidige lederteamet bør settes sammen.

Kommisjonen viser til besøk i Storbritannia og Finland, der de har valgt å ha egne innenriksdepartement, og ber om Faremos kommentar til en slik modell. Faremo sier hun har besøkt begge disse landene og synes måten å tenke risikobilde på i Storbritannia er interessant. Tilsvarende synes hun finnenes måte å tenke gjennomgående teknologi- og sikkerhetsløsninger er veldig spennende. Hun viser til at hun ikke har gjort et dypdykk i dette, men peker spesielt på IKT som et område hvor det kan være behov for å vurdere om vi har valgt rett modell. Hun peker på at systemet med at Fylkesmennene og kommunene, via DSB, rapporterer til JD på beredskap er uvanlig i en nasjonal kontekst, og at dette bidrar til at innsatsene brukes effektivt.

Faremo viser til de tre reservestyrkene, HV, Sivilforsvaret og politireserven. Etter å ha sett styrkene i aksjon, spør hun seg om disse støtteressursene er organisert riktig, og om det vil kunne være noe å hente når det gjelder felles administrasjon og løsninger. Regjeringen vil derfor nedsette et offentlig utvalg som skal se på dette, men illustrerer kompleksiteten i dette ved å vise til at dersom systemet skal endres, må man inn i grunnloven.

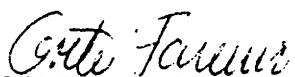
På spørsmål om Faremo ønsker å tillegge noe før intervjuet avsluttes, sier hun at hun synes det er vanskelig å uttrykke seg om justissektoren før sin tiltredelse som justisminister i november 2011. Hun vil også si at det er veldig mange i JD som har gjort en fantastisk innsats siden bomben gikk av 22. juli, og at det er bemerkelsesverdig at apparatet fungerte så bra som det gjorde på mobile plattformer. Måten JDs

medarbeidere har evnet å ta omsorg for hverandre, parallelt med at de har ledet krisehåndteringen, har vært forbilledlig. Hun mener Stortinget har tatt lite av det lovede hensynet til JDs spesielle situasjon, tvert i mot har departementet produsert under høytrykk det siste året.

Faremo synes intervjuet gikk på de spørsmålene hun forventet, og sier at hun med forventning ser frem til kommisjonens rapport.

Intervjuet ble avsluttet kl 1600.

Gjennomlest og akseptert som et dekkende referat,

Sign intervjuobjekt

Sign referent